

# ประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี\*

ADMINISTRATIVE EFFICIENCY OF SANGHA ORGANIZATION,  
MUEANG DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE

พระมหาสรพสิทธิ์ นาคเสโน

Phramaha Sappasit Nāgaseno

32 ม.15 ตำบลหนองกรด อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

32 Moo 15, Nong Krot Subdistrict, Banphot Phisai District Nakhon Sawan Province

E-mail: Somebody491@gmail.com

## บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี พบว่า ประสิทธิภาพโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ พรรษา มีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหาและอุปสรรค คือ ความไม่สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมประชุมของพระภิกษุที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ดังนั้นควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยอำนวยความสะดวกในการประชุม เช่น วิดีโอคอนเฟอเรนซ์

**คำสำคัญ:** ประสิทธิภาพ; การปกครอง; คณะสงฆ์

## Abstract

This article was to study the efficiency, to compare the monk's opinion and to study the problems, obstacles and suggestions for the administrative efficiency of Sangha in Mueang district, Kanchanaburi province, using mixed methods. Findings were the administrative efficiency of Sangha in Mueang district, Kanchanaburi province revealed the overall at high level. The person factors for example, years of monkhood influenced of the Buddhist monks' opinions on the administrative efficiency of Sangha in Mueang district, Kanchanaburi province. There were statistically significant differences in overall at 0.01. Problems and obstacles were that monks in a remote area faced the problems on the inconvenience of travelling to attend the Sangha's meeting Further, the new technology such as videoconferencing technique should be provided in facilitating the distance meeting.

**Keywords:** Efficiency, Administrative, Sangha

---

\* Received March 20, 2019; Revised April 20, 2019; Accepted May 18, 2019

## บทนำ

สภาพของสังคมมนุษย์มีความแตกต่างไปจากสังคมของสัตว์อื่นอย่างมาก ด้วยเหตุที่เมื่อมนุษย์ต้องการความปลอดภัยและเข้ามาอยู่ร่วมกันนั้น ขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้และพัฒนาในด้านอื่น ๆ ด้วย จนกระทั่งทำให้ชุมชนกลายเป็นเมืองหรือนครที่มีประชากรมากขึ้นมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์จึงมีมากขึ้นตามไปด้วย และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ ซึ่งตามธรรมชาติและสัญชาตญาณมนุษย์ก็จะพยายามหาทางแก้ไขและเครื่องมืออย่างหนึ่งที่มนุษย์นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของสังคม คือ ระเบียบกฎเกณฑ์ที่มนุษย์ในสังคมสร้างขึ้น โดยในยุคต้น ๆ ของมนุษย์นั้น ผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม คือ ผู้แข็งแรงที่สุด มีความเก่งกล้ามากที่สุดในสังคม นั่นเอง และนอกจากจะเกิดขึ้นตามสัญชาตญาณของมนุษย์แล้ว ยังเกิดจากผู้ปกครองหรือผู้นำอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้ เพื่อใช้แก้ไขปัญหาของสังคม

การปกครองเป็นการวางระเบียบกฎเกณฑ์ให้สมาชิกของสังคมได้อยู่ร่วมกันทำหน้าที่อย่างปกติสุข (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549) การปกครอง (Governance) จึงครอบคลุมถึงการบริหาร การวางระเบียบ กฎเกณฑ์สำหรับสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข (สุขมนวรสกุล, 2542)

พระพุทธเจ้าทรงจัดรูปแบบการปกครองที่เป็นธรรมขึ้นแก่สังคม ๆ หนึ่ง คือ “สังคมสงฆ์” ทรงใช้วิธีการสำหรับมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน และมีระเบียบ แบบแผนในการเป็นอยู่ตลอดจนการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้มนุษย์เหล่านั้นได้รับประโยชน์จากการสอนของพระองค์อย่างเต็มที่ โดยพระองค์ทรงมีฐานะเป็นธรรมราชา ดังพุทธพจน์ตอนหนึ่ง ความว่า “เราเป็นพระราชานั้นคือเป็นธรรมราชาผู้ยอดเยี่ยม” (ม.ม. 13/609/554)

ทั้งนี้ การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล ไม่ได้มีระเบียบแบบแผนอะไรมากนัก และคณะสงฆ์ยังไม่ได้ดำรงสถานะการเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของประชาชนดังเช่นปัจจุบัน เพราะพุทธศาสนาเพิ่งเริ่มตั้งและท้าทายต่อความเชื่อในจารีตเดิมของศาสนาพราหมณ์ เจตจำนงในการออกบวชเกิดจากความเบื่อหน่ายและมุ่งหาจุดหลุดพ้นทางโลก แต่โดยเนื้อแท้การปกครองสงฆ์ในสมัยพุทธกาลมีลักษณะความเป็นประชาธิปไตยและเป็นสังคมที่เสมอภาค พระสงฆ์ทุกรูปมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย พระเถระผู้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์มีหน้าที่ปกครองสาธุศิษย์ของตน แต่ใน สังฆกรรมทั้งปวงสงฆ์ย่อมเป็นใหญ่ไม่เลิกว่าจะเป็นอาจารย์หรือสาธุศิษย์ เมื่อมีกิจสงฆ์เกิดขึ้นจะต้องมีการประชุมสงฆ์และถือมติเอกฉันท์เป็นหลัก เนื่องจากพระสงฆ์สาวกยังไม่มากนักความเสี่ยงอันเกิดจากข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์จึงมีน้อย ดังปรากฏหลักฐานในพระไตรปิฎกพระสงฆ์ที่ล่วงละเมิดสิกขาบทอยู่เนื่อง ๆ มีเพียงกลุ่มพระสงฆ์ฉัพพัคคีย์ และหลักที่ใช้ในการปกครองก็มีเพียงพระธรรมวินัย ไม่จำเป็นต้องอาศัยพระราชอำนาจจากพระเจ้าแผ่นดินหรือผู้ปกครองรัฐให้ออกกฎหมายบังคับสั่งสมณฑล ฝ่ายอาณาจักรมีหน้าที่ถวายศาสนูปถัมภ์แต่ด้านเดียว (คณินันท์ และสุบรรณ จันทบุตร, 2545) ต่อมา ภายหลังพุทธปรินิพพานล่วงมาแล้ว 200 กว่าปี พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทยโดยคณะสมณทูตที่นำโดยพระโสณะและพระอุตตระ เมื่อครั้งยังเป็นอาณาจักรสุวรรณภูมิ ในปี พ.ศ. 235 (สุชีพ ปุญญานุภาพ,

2541) โดยพระมหากษัตริย์และประชาชนต่างยอมรับนับถือและยึดหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตมาจนถึงทุกวันนี้

ปัจจุบัน คณะสงฆ์ไทยมีธรรมนูญที่ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ คือ พระธรรมวินัย และมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นหลักจัดระเบียบการปกครองอีกส่วนหนึ่งด้วย (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2540)

ทั้งนี้ ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีวัดจำนวน 75 วัด โดยเป็นวัดในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย จำนวน 66 วัด โดยวัดในอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 75 วัด ประกอบด้วย วัดมหานิกาย จำนวน 66 วัด วัดอนัมนิกาย จำนวน 2 วัด วัดธรรมยุติกาย จำนวน 6 วัด และวัดจีนิกาย จำนวน 1 วัด

อย่างไรก็ตาม จากผลงานวิจัยที่หลากหลาย แสดงให้เห็นปัญหาของการบริหารจัดการการปกครองคณะสงฆ์ บางประการ เช่น พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสบางรูปไม่ค่อยให้ความสำคัญและไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับคณะสงฆ์เวลาประชุม พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสบางรูปขาดความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องและอำนาจการปกครองกระจุกตัวอยู่แต่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ เมื่อมีคนเข้ามาบวชเป็นจำนวนมากมักก่อปัญหาด้านยาเสพติดมากที่สุดเพราะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสบางรูปย่อหย่อนขาดการบอกกล่าวและสั่งสอน พระภิกษุสามเณรบางรูปประพฤติไม่เหมาะสมในสมณสาธิต และคณะผู้ปกครองบางรูปปล่อยปละละเลย ขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจัง เป็นต้น (พระครูปลัดธนากร วรณาโณ, 2555)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับ ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการในสังกัดคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จึงศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี” เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการพัฒนา โดยมุ่งสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับการพัฒนาคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และยังสามารถเป็นกรณีศึกษาสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ได้อีกประการหนึ่งด้วย

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

## วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณกำหนดการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 946 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี, 2561: 1-5) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (สุรชัย ศิริโกการิมย์, 2546) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 282 รูป เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 ท่าน เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

## ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม

(n = 282)

| ที่ | สภาพ ประสิทธิภาพการปกครอง คณะสงฆ์<br>อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี                                                                       | ระดับความคิดเห็น |       |       |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|-------|-------|
|     |                                                                                                                                        | $\bar{X}$        | S.D.  | แปลผล |
| 1   | ด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย                                                                                                       | 4.28             | 0.596 | มาก   |
| 2   | ด้านการปกครองโดยเอื้อเพื่อต่อพระราชบัญญัติคณะ<br>สงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ<br>ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช | 4.16             | 0.584 | มาก   |
|     | ภาพรวม                                                                                                                                 | 4.22             | 0.573 | มาก   |

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 รองลงมา ได้แก่ ด้านการปกครองโดยเอื้อเพื่อต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

| ปัจจัยส่วนบุคคล                                                                                                             | t-test | F-test  | Sig.  | ผลการทดสอบ |        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|---------|-------|------------|--------|
|                                                                                                                             |        |         |       | ยอมรับ     | ปฏิเสธ |
| 1. พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน                | -      | 1.526   | 0.195 | -          | ✓      |
| 2. พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน               | -      | 3.605** | 0.007 | ✓          | -      |
| 3. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน   | -      | 1.314   | 0.271 | -          | ✓      |
| 4. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน | -      | 0.445   | 0.721 | -          | ✓      |
| 5. พระสงฆ์ที่มีสถานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน               | 1.743  | -       | 0.082 |            | ✓      |

\*\*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ พรรษา มีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

### 3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

#### ตารางที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

| ด้าน                                                                                                                             | ปัญหา อุปสรรค                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | ข้อเสนอแนะ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย                                                                                                 | 1. พระภิกษุผู้บวชใหม่บางรูปประพฤติย่อหย่อนในพระวินัย                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 1. ครอบบรมสั่งสอนพระวินัยแก่พระภิกษุผู้บวชใหม่ในทันที                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| ด้านการปกครองโดยเอื้อเฟื้อต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และ พระบัญชา สมเด็จพระสังฆราช | 1. ปัญหาที่พระภิกษุ สามเณรบางรูปกระทำผิดกฎหมายของฝ่ายบ้านเมืองที่นอกเหนือจากบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์<br>2. ปัญหาความไม่สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมประชุมของพระภิกษุสามเณรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล<br>3. อุปสรรคจากความเป็นเอกภาพของคณะสงฆ์ที่ให้ฝ่ายฆราวาสเข้ามามีบทบาทในการลงมติกรรมและตัดสินโทษแก่ภิกษุผู้กระทำความผิด | 1. ควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของฝ่ายบ้านเมืองที่เกี่ยวข้องกับองค์กรคณะสงฆ์แก่พระภิกษุ สามเณร ไวยาวัจกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย<br>2. ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวก เช่น การประชุมผ่าน วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference)<br>3. ควรให้การลงมติกรรมและการตัดสินโทษแก่พระภิกษุผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะสงฆ์เพียงฝ่ายเดียว |

จากตารางที่ 3 พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม การพัฒนาประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีคุณลักษณะ ตามข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย คือ 1) ผู้แทนราษฎร ต้องเก่ง มีความรู้ มีพระภิกษุผู้บวชใหม่บางรูปประพฤติย่อหย่อนในพระวินัย 2) ครอบบรมสั่งสอนพระวินัยแก่ พระภิกษุผู้บวชใหม่ในทันที

ด้านการปกครองโดยเอื้อเฟื้อต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คือ 1) ปัญหาที่พระภิกษุ สามเณรบางรูปกระทำผิดกฎหมายของฝ่ายบ้านเมืองที่นอกเหนือจากบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ปัญหาความไม่สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมประชุมของพระภิกษุสามเณรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล อุปสรรคจากความเป็นเอกภาพของคณะสงฆ์ที่ให้ฝ่ายฆราวาสเข้ามามีบทบาทในการลงมติกรรมและตัดสินโทษแก่ภิกษุผู้กระทำความผิด 2) ควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของ

ฝ่ายบ้านเมืองที่เกี่ยวข้องกับองค์กรคณะสงฆ์แก่พระภิกษุ สามเณร ไวยาวัจกร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยอำนวยความสะดวก เช่น การประชุมผ่าน วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) ควรให้การลงนิคมกรรมและการตัดสินใจแก่พระภิกษุผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะสงฆ์เพียงฝ่ายเดียว

## อภิปรายผลการวิจัย

สภาพประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีการปกครองโดยเคร่งครัดตามหลักพระธรรมวินัยอันเป็นธรรมนูญการปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ อีกประการหนึ่ง เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนา ปัจจุบันสอดคล้องกับสภาพการณ์ของการปกครองของฝ่ายบ้านเมือง คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ยังได้จัดการบริหารกิจการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎมหาเถรสมาคม ว่าด้วยเรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ หน้าที่การปกครองคณะสงฆ์ต้องถือเป็นธุระหน้าที่ เพราะการที่คณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ และการพระศาสนามี 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ นั้นเอง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุขเมธ) (2555) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากทุกข้อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรรมสมชาย สุวิชาโน (2554) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังวรสาธุวัตร (สำรวย สิวโร) (2555) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอุบล จรธมโม (2550) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาการปกครองในพุทธปรัชญาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมสำหรับนักปกครองตามหลักพุทธะปรัชญา ผู้ปกครองต้องมีคุณธรรมในการปกครองตามแบบธรรมาธิปไตย

กล่าวคือ ปกครองด้วยความถูกต้อง ความจริง มีศีลธรรม มีความยุติธรรม อำนวยประโยชน์และความสงบสุข แก่ผู้ใต้ปกครอง นอกจากนั้นในพระพุทธศาสนามีระบบการปกครองแบบสามัคคีธรรม ซึ่งเป็นระบบการปกครองที่นำไปปรับใช้ได้ทั้งทางโลกและทางธรรม ตามทัศนะของ พุทธทาสภิกขุ ที่เน้นว่ารูปแบบการปกครองจะดีหรือตกต่ำต้องขึ้นอยู่กับผู้ปกครองซึ่งตั้งอยู่ในธรรม คือ ปกครองอย่างถูกต้อง ด้งาม ยุติธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดอาทิตย์ อดุลเวที (2547) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต): ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการเขตปกครองภาค 2” ผลวิจัยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์ไทยนอกจากจะยึดหลักพระธรรมวินัยแล้ว ยังอิงอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมติเถรสมาคม ในการสนับสนุนส่งเสริมการบริหารคณะสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยดีงามในหมู่คณะสงฆ์และป้องกันภัยอันตรายจากภายนอกที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรคณะสงฆ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูเกษมสมุทฺรคุณ (ทองหล่อ เขมธมฺโม) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

## องค์ความรู้

ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

### ประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

#### ด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย

- การยึดถือพระธรรมวินัยเป็นธรรมเนียมสูงสุดในการปกครอง
- การจัดให้พระภิกษุในปกครองลงอุโบสถกรรมฟังพระปาติโมกข์ทุกกึ่งเดือน
- การยึดถือพระธรรมวินัยเป็นหลักเกณฑ์ในการจัดระเบียบของหมู่สงฆ์โดยมุ่งหมายความสามัคคีของหมู่คณะเป็นสำคัญ

#### ด้านการปกครองโดยเอื้อเพื่อต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

- การดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช
- การตัดสินใจของพระภิกษุ/สามเณรได้ปกครองโดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช
- การกำหนดบทลงโทษแก่ภิกษุได้ปกครองที่ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบในการอยู่ร่วมกัน

### ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คุณลักษณะของประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ที่พึงประสงค์ดังนี้

**ด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย** การยึดถือพระธรรมวินัยเป็นธรรมเนียมสูงสุดในการปกครอง การจัดให้พระภิกษุในปกครองลงอุโบสถกรรมฟังพระปาติโมกข์ทุกกึ่งเดือนการยึดถือพระธรรมวินัยเป็นหลักเกณฑ์ในการจัดระเบียบของหมู่สงฆ์โดยมุ่งหมายความสามัคคีของหมู่คณะเป็นสำคัญ

**ด้านการปกครองโดยเอื้อเพื่อต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช** การดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช การตัดสินใจของพระภิกษุ/สามเณรได้ปกครองโดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชการกำหนดบทลงโทษแก่ภิกษุได้ปกครองที่ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบในการอยู่ร่วมกัน

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จัดอบรมสั่งสอนพระวินัยแก่พระภิกษุผู้บวชใหม่ ในทันที โดยจัดการอบรมเป็นประจำทุกเดือน ไม่เฉพาะการอบรมพระนวกะในช่วงเวลาก่อนเทศกาลเข้าพรรษา เท่านั้น

2) คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาญจนบุรี ร่วมมือกันจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของฝ่ายบ้านเมืองที่เกี่ยวข้องกับองค์กรคณะสงฆ์แก่พระภิกษุ สามเณร ไวยาวัจกร และประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจ โดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย

### ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยอำนวยความสะดวกในการประชุม เช่น การประชุมผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference)

2) ควรสนับสนุนให้การลงนิคหกรรมและการตัดสินใจแก่พระภิกษุผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะสงฆ์เพียงฝ่ายเดียว

### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

## เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2549). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณินิตย์ และสุบรรณ จันทบุตร. (2545). ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด: ศึกษาเฉพาะกรณี วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- พระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม). (2554). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดธนากร วรภาโณ. (2555). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดอาทิตย์ อุตถเวที. (2547). การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต): ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการเขตปกครองภาค 2

(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุขเมโธ). (2555). *ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวินัยธรสมชาย สุวิชาโน. (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังวรสาธุวัตร (สำรวย ส่วโร). (2555). *บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ). (2540). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี. (2561). *สถิติภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด อำเภอเมืองกาญจนบุรี ภาค 14 พุทธศักราช 2561*. กาญจนบุรี: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2555). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สุขุม นวลสกุล. (2542). *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญไทยฉบับประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุชีพ ปุณฺณภาพ. (2541). *ประวัติศาสตร์พระศาสนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รวมสาส์น 1977 จำกัด.